СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОГО ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 112. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 14 травня, 1934. VOL. XLII. No. 112. Jersey City, N. J., Monday, May 14, 1934. THREE CENTS.

СТРАЙК АВТОМОБІЛЬНИХ РОБІТНИКІВ

ФЛИНТ (Мішіґен). — У місцевій фабриці підприємства Фишер Боди Корпорейшен вийшли на страйк коло 5,000 робітників. Через цей страйк станули зараз інші фабрики, котрі вживають виробів першого підприємства. Так коло 19,000 робітників опинилися без праці.

Страйк у Фишера вибух через те, що робітники невдоволені з обниження заплати, з ріжних нових способів приспішування праці та передовсім з того, що підприємство не хоче говорити з представниками робітників, себто не хоче признати їх організації.

УХВАЛЕНО МАЙЖЕ ПІВ МІЛЯРДА НА НОВІ ДОРОГИ.

ВАШИНҐТОН. — Палата послів ухвалила проєкт Картрайта про будову нових доріг, котрий потягне для уряду видаток 460 міліонів долярів.

Хоч за цей проєкт у палаті послів заявилися 255 конгресменів, а проти всього 26, більшість у сенаті противиться такому великому видаткови на одну ціль.

З загальної суми 460 міліонів долярів стейти мають дістати 400 міліонів, 50 міліонів має ужитися на розбудову індіянських стежок, а 10 міліонів на направу доріг, ушкоджених повенями.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОТИ ЗАГАЛЬНОЇ ДОВЖНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ВАШИНҐТОН.—Президент Рузвелт дав до зрозуміння, що він противиться загальній конференції всіх держав, котрі мають супроти Америки воєнні довги. Американський уряд хоче говорити з кождою державою окремо.

ВЕЛИКА ПІСКОВА БУРЯ.

НЮ ЙОРК. — У центральній частині Злучених Держав зірвалася в середу грізна буря, яка піднесла в повітря велику масу піску, котрий через довгу посуху не держався землі. В міру того, як вітер посувався на схід, він ніс зі собою цю хмару піску. У четвер піскова буря завилася в стейтах Ілінойс і Індіяні, а в пятницю вона вже досягнула побережа Атлантійського океану.

Коли піскова буря навістила це місто, повітря було наповнене піском до тої міри, що ясність сонашного світла була багато слабша, як звичайно. Білі пилинки заслоняли сонце. Люди терпіли на очи й горло. Багато людей мусіли вдаватися до лікарів про поміч.

Обчислюють, що буря піднесла в повітря піску ваги 300 міліонів тон. Пояс, котрим вона перейшла, має 1,800 миль ширини.

Піскові бурі в Америці — рідке атмосферичне явище. Зате в поблизу пустинь це явище часте. Коли з Сагари дує гарматан, себто вітер, що повстає у середині пустині, пісок нерідко осідає аж на кораблях на Середземному морю.

БАНДИТИ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗА НАФТЯРА 75,000 ДОЛЯРІВ ОКУПУ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС. — Бандити, що викрали оноді багатого нафтяря Виліяма Гетла, повідомили родину викраденого, щоби заплатила за визволення викраденого 75,000 долярів.

На бажання родини поліція перервала всякі пошукування бандитів, щоби дати можливість родині дістати на волю викраденого. Рівночасно поліція почала мобілізувати сили, щоби вести нагінку наново зараз по звільненні викраденого.

ЗАГАДОЧНЕ ВБИВСТВО.

НЮ ЙОРК. — У дільниці Квінс, у частині, званій Елмгерст, до дому Ричарда Бечера, 61-літнього безробітного музика, зайшов у пятницю під ранком замаскований мужчина й вистрілами з револьвера вбив самого Бечера, а потім покалічив тяжко його 49-літню жінку Доротею, вчительку професійної школи в Джемейці.

Покалічена револьверовими кулями в кількох місцях жінка вирвалася з дому, вибігла на вулицю і тут упала без памяти в ногах поліцаєви, що надбіг на гук револьверових вистрілів. У шпиталі вона прийшла до себе настільки, що подала поліції опис напасника і події. Поліційне слідство показало, що напасник не брав з мешкання ніяких грошей. Тому поліція припускає, що це був учинок пімсти або божевілля.

ІНСУЛА ВИПУЩЕНО НА ВОЛЮ ЗА ЗАПОРУКОЮ.

ШІКАҐО. — Семюел Інсул, колишній фінансовий магнат, котрий по упадку своїх великих підприємств утікав перед судом аж до Азії, але попав у руки американського уряду в Туреччині, дістався нарешті на волю по зложенні запоруки в сумі 250,000 долярів.

Газети кажуть, що це найвища запорука, якої колинебудь домагався американський суд. По звільненню Інсул пішов до шпиталю на відпочинок.

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД НОВИМИ ТИРАНСТВАМИ.

З нагоди надання йому медалі Краєвим Інститутом Суспільних Наук, відомий політик Семюел Сібері в Ню Йорку виголосив промову, в котрій остерігав перед занадто великим зростом урядової контролі. Він говорив, що цей процес може закінчитися новими тираніями, якщо суспільність заздалегідь не постарається покласти цьому край через освіту та розвивання характеру одиниці.

У той самий час надано медалю д-рові Волтерові Б. Кенонови, професорови медичної школи в Гарвардському університеті, за його розсліди над впливом чуття на живлення. При тій нагоді Кенон виголосив незвичайно цікавий відчит про свої досліди, котрі далі багато нового для розвязки питання впливу чуття на стравлення поживи. Хоча ці розсліди сперш ведено над звірятами, вони опісля показалися правдивими у відношенню до людини.

СЕМИНАРИСТ ПАЛІЄМ.

Суд присяглих у Львові засудив на півтора року вязниці Мих. Лучкевича з Белза за підпал. Скінчивши вчительську семинарію, Лучкевич служив при війську, однак здезертирував і відсидів півтора року вязниці. Вернувшись до дому, він правляв родичам авантури за те, що маєток записали сестрам, а не йому. Арештований за побиття родичів, утік з поліції і в ночі підпалив дім сестри, при чому згоріли також сусідські будинки.

НОВОЧАСНИЙ КАЇН І АВЕЛЬ.

В селі Хриплині, пов. Станиславів, жили в незгоді брати Осип і Олекса Гринишини, процесуючись за спадщину по родичах. Недавно вони знову побилися, причому Олекса вдарив брата так сильно колом по плечах, що той упав на землю, не даючи знаків життя. Збіглися сусіди і почали ратувати Осипа, але без успіху. Він лежав неживий. Тоді брат кинувся на нього і почав голосно заводити. Незабаром показалося, що небіжчик тільки хвилево був без памяти, а опісля удавав небіжчика, щоби налякати брата. Відтоді оба брати жиють у найбільшій згоді.

НЕ МІГ ЖИТИ БЕЗ ДИТИНИ.

Залізничник Кисілевський зі Львова матиме до діла з судом з такої причини: Кілька літ тому він оженився, але не міг достроїти себе до характеру жінки і врешті обоє розійшлися, при чому вона забрала з собою до Тернополя до батьків сім-літнього синка. Нещасний батько тужив за дитиною і врешті, коли не помогло ніщо, рішився на злочин: зателеграфував до жінки, що брат її, теж залізничник зі Сигнівки, важко захворів, а коли вона з дитиною приїхала і на стації у Львові сіла до автобусу, що їхав на Сигнівку, поїхав з двома товаришами авто за нею. Там Кисілевська висіла й пішла вуличкою, але нагло біля неї затримався в повному гоні самохід і нім вона зорієнтувалася, батько вхопив дитину та поїхав з нею. У справу вмішалася прокуратура і не тільки примусила Кисілевського повернути дитину жінці, але й обвинувачує його у схопленні, за яке відповідатиме перед судом.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

ЗАЛІЗНИЧІ КАТАСТРОФИ БІЛЯ МОСКВИ И НА СХІДНІЙ УКРАЇНІ.

На московсько-казанському залізничому шляху, в місці, віддаленім кілька кільометрів від Москви, зударилися два поїзди. В катастрофі згинули 19 осіб, а 52 особи є важко й легко ранені. Причиною катастрофи було недбальство залізничого персоналу.

Впродовж кільканацьох днів було кілька катастроф на залізничих шляхах на Україні. В цих катастрофах згинуло багато осіб. Потробиць цих катастроф большевики не опублікували, а сам факт подав до відома щойно два дні тому начальний прокуратор ССР у своєму комунікаті. В цім комунікаті м. ін. сказано, що причиною цих катастроф є недбальство. Винуватців арештували.

З ЖИТТЯ БІЛОРУСІ.

(УП) В совітській Білорусі почався знову селянський „саботаж", що прибрав грізні розміри: селяни поголовно вирізують усю худобу. В одному тільки кастюковському районі вирізано 15,000 штук худоби. Це саме доносять з мінського, аршанського та інших 8 білоруських районів (Слово, 21. 3. 34). Мінська ґазета „Орка", обговорюючи цей факт, каже, що його причиною є голод, ані не жадання віддати худобу, тільки робота контрреволюційного кулацько-націоналістичного білоруського селянства (Криниця, 2. 4. 34). Зі справоздання ЦКК компартії, який проводив недавно чистку в СССР, довідуємося, що на перший вогонь чистки пішки „загрожені ворогом" Україна і Білорусь. Чисткою виключено з партії найбільше молодих людей, здебільша селян. Вона проходила не всюди гладко; по селах її саботовано, головно на Україні й Білорусі. Мотиви чистки все однакові: „націоналізм". Після чистки число членів партії зменшило на 200 тисяч осіб (Звезда 10. 3. 34). Реформа білоруського правопису стрінулася зі спротивом навіть з боку білоруських комуністів. В звязку з цим ГПУ арештувала в Мінськy старшину місцевого комсомолу, Лепіна і Ляніцького, за пропаганду проти цих порядків. Нічю з 4 на 5 березня втекли з мінської тюрми 30 політичних вязнів. В звязку з цим посилено совітську граничну сторожу. В цій же тюрмі попповнили самогубство проф. В. Чарнович і інж. Мікеров (Воля Беларусі, 15. 3. 34). Серед білоруського комсомолу переведено також численні арешти.

НА 10 ЛІТ ТЮРМИ.

Безробітного Осипа Нича зі Станиславова, що в осени минулого року з пімсти вбив з револьвера директора лічниці в тому місті, д-ра Адама Ляхмунда, засудили у Станиславові після двохденної розправи на 10 літ тюрми.

СПРОНЕВІРЕННЯ НА ПОЧТІ.

В селі Любіні Великім, пов. Городок Ягайлонський, арештовано дві урядниці місцевої почтової агенції: панну Стефанію Б. і сестру її, вдову п. Марію С. Інспектор дирекції почт і телеграфів викрив при контролі недостачу 12,882 зл., якої обі не вміли пояснити. Почтовий скарб забезпечив свою претенсію на мурованій віллі в Любіні, що є власністю обох арештованих.

ШТУЧНІ САМОЦВІТИ.

Штучні самоцвіти мають ідентичний хемічний склад з природними самоцвітами. Червоні рубіни та сині шафіри складаються з чистого окису алюмінія, червоні спінелі з окису алюмінія й окису магну. Твердота штучних шафірів така сама, що і природних, оптичні прикмети штучних і природних самоцвітів теж однакові. Речовини, з яких складаються самоцвіти, топляться щойно при 2,000 ступнів Цельзія. Тому при їх виробі вживаємо спеціяльно сконструованих печей, що опалюються гремучим газом. У такій печі доправляють матеріял, з якого має повстати штучний самоцвіт, у формі порошку одночасно з струєю газу. Порошок топиться, викристалізовує і самоцвіт готовий. Навіть фахівець не всилі нині відріжнити природні шафіри, рубіни і спінелі від синтетичних.

ХТО ШУКАЄ, ЗНАЙДЕ.

Живе у Франції чоловік, який зветься Анрі Фуяр. На його візитовій картці читаємо: „Авторизований пляжевий шукач". Його завдання: коли купелевий сезон над морем скінчений, він за відомом влади шукає серед пісків і на наснах усякі речі, які купальники літом згубили. І ті купальники мусять бути вже дуже розсіяні, як Фуяр веде собі дуже вигідне матеріяльно забезпечене життя. Але в томуж Парижі він має суперника в шуканні. Правда — цей зовсім у іншій ділянці шукає: між годинами 1 і 5 нічю він ходить за рейками трамваїв і збирає гроші, які прохожі за день згубили. Найбільше уваги прикладає на вязання рейок, бо в тих місцях найчастіше знаходить монети, а то й дрібні намиста. Щоби не схилятися, він має кийок, на кінці якого є електрична лямпочка і зеркальце.

МАТИ 53 ДІТЕЙ.

Один німецький літопис оповідає, що 1503 р. померла у місцевості Бенніґгайм (Віртемберґія) жінка Варвара Штрацман у віці 50 років. За словами літопису, ця жінка привела на світ 53 дітей, з того 38 синів і 15 дочок. Аж донедавна всі сумнівались у цьому. Одначе дослідники знайшли вже один документ з 1498 р. та відкрили у костелі у Бенніґгаймі образ, які разом потверджують цю цікаву подію. А саме на образі представлені чоловік Варвари і вона сама з громадою їх дітей. 18 дітей уродились поодиноко, пять разів були близнюки, чотири рази трійнята, один раз уродилося 7, другий раз 6 дітей. Коли одного разу (1509 р.) цісар Максиміліян перебував біля Бенніґгайму, не хотів вірити оповіданню про згадану жінку і вислав до цієї місцевости свого комісаря для розсліду цієї справи. Повернувшись, комісар потвердив, що це дійсно правда.

НА УКРАЇНІ ВЕЛИКА ПОСУХА

МОСКВА (Росія). — Доносять з України і Кавказу, що там треває уже від двох місяців велика посуха. Вже тепер можна цілком певно твердити, що вона відобється дуже погано на засівах. Населення надзвичайно зажурене, бо й без посухи голодує. Зажурилася тим і центральна влада в Москві, бо свідома того, що катастрофа з неврожаєм може потягнути за собою і для Совітів надзвичайно погані наслідки. Крім того на таку катастрофу жде Японія і вона негайно використає незадоволення населення України, щоби піти війною на Совіти.

КРІВАВА МАСАКРА НАД ДНІСТРОМ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — На Великдень уладили большевики кріваву масакру своєму населенню над румунським кордоном. У ночі з 7 на 8 квітня в церквах у Румунії відбувалися торжественні богослуження. Спів і звук дзвонів стягнув теж на большевицький кордон багато населення, яке на колінах горячо молилось. Нагло надїхав відділ большевицьких кіннотчиків, які скорострілами постріляли всіх селян, що не могли втекти.

АРЕШТИ В ОДЕСІ.

ОДЕСА (Ураїна). — Арештовано 29 портових урядовців, запідозрених в приналежності до тайної протибольшевицької організації.

ВБИТО ОДНОГО З НАЧАЛЬНИКІВ ОГПУ НА УКРАЇНІ.

ЛОНДОН. — Українське Бюро подає, що анґлійська преса доносить, що на Україні, недалеко Харкова, вбито одного з начальників ОГПУ України, Вайсберга. Він виїхав особисто переводити ревізії за хлібом в одному з сіл, де, як донесено, селяни нібито позаховували більшу скількість зерна. Селяни, доведені до крайности голодом і переслідуваннями, вбили Вайсберга. Негайно вислано з Харкова відділ ОГПУ, який окружив село й арештував усе його населення.

„МЕНЧЕСТЕР ҐАРДІЕН" ПРО „УКРАЇНСЬКУ МЕНШІСТЬ".

МЕНЧЕСТЕР (Англія). — Часопис „Менчестер Ґардіен" обговорює змагання Франції зробити з Польщі „велику державу", як теж змагання Польщі позбутися договорів про охорону національних меншин. Ґазета підкреслює, що це польське змагання є звернене в першу чергу проти „української меншости" в Польщі. Польський уряд хоче мати ще вільнішу руку в дальшім переслідуванню Українців.

ЗАХОРІВ ПРИЯТЕЛЬ УКРАЇНЦІВ.

ЛОНДОН. — Українське Бюро подає, що захорів дуже поважно лорд Дікінсон, член палати лордів, президент Міжнародного Союза Товариства Ліґи Націй та великий приятель Українців. Він був один з перших, що підписали петицію в справі автономії для Українців у Польщі в 1932 р., а останніми часами займався дуже живо працею Українського Допомогового Комітету в Лондоні.

ПЕРЕМІНЮЮТЬ ЦЕРКВИ НА КОСТЕЛИ.

ВАРШАВА. — Перед окружними судами в східних районах Польщі відбувається кількасот процесів за ревіндикацію костелів, перемінених на православні церкви. В дні 27 квітня відбулися 5 таких розправ у справі переміни церков на костели на Волині.

ЩЕ ПРО АПОСТОЛЬСЬКОГО АДМІНІСТРАТОРА ДЛЯ ЛЕМКІВЩИНИ.

ЛЬВІВ. — Апостольський Адміністратор для Лемківщини, о. д-р Нагорянський, рішучо відмовляється приняти новий уряд. Говорять тепер, що адміністратором готов стати перемиський епископ-помічник, о. д-р Г. Лакота, або еп. д-р М. Чарнецький.

ВИСВЯЧЕНО В РИМІ НОВИХ ҐРЕКО-КАТ. СВЯЩЕНИКІВ.

РИМ. — Еп. крижевацький, о. Діонізій Нарядий, висвятив 19 питомців Папського Інституту. Між ними одержали з філядельфійської епархії підіяконські свячення: И. Шмондюк, а діяконські свячення: М. Боберський і Я. Пеленський.

ЛІКВІДАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ВИДАВНИЦТВА УКРАЇНИ.

ВАРШАВА. — „Бюлетин Польсько-Українські" подає вістку, що большевики зліквідували „Державне Видавництво України". Спершу вони його переорганізували, а потім „розділили" його працю між комісаріяти, себто зліквідували. Було це найбільше видавництво на Україні.

ЗБОРИ СОКОЛА-БАТЬКА.

ЛЬВІВ. — Відбулися черговї сорокові Загальні Збори найбільшого українського руханкового товариства, „Сокіл-Батько". Присутних на нарадах було понад 150 осіб. Зі звіту було видно, що товариство працює серед надзвичайно важких умов, бо польська влада раз-у-раз ставить щораз нові перешкоди. Всеж таки вдалося вдержати 450 сокільських гнізд з 25 тисячами членів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

АКЦІЯ, ПРО ЯКУ НЕ МОЖНА ЗАБУТИ

Це допомога голодуючим на Великій Україні. Тому саме звертаємо увагу ще й зі свого боку на пригадку в цій справі, проголошену отсе Комітетом Допомоги Голодуючим на Україні.

Цей Комітет, зорганізований при Союзі Українок, веде наскрізь гуманітарну акцію. Він свідомий того, що його акція, яка має на цілі головно чисто гуманітарну справу, мусить бути поведена в такий спосіб, щоби й большевицька влада не могла знайти в ній нічого протизаконного навіть з большевицького боку. Тому допомога буде вислана на українські села й міста тим, що про неї просять, і її потребують, тим, котрі знаходяться в таких обставинах, що їм загрожує голодова смерть чи повільне завмирання з недоїдання та браку засобів набути необхідні для життя засоби поживи.

Досі не йшла допомогова акція як слід головно тому, що не було точних інформацій щодо цього, чи зібрані на ту ціль гроші підуть дійсно на допомогу голодуючим на Великій Україні. Комітет Допомоги Голодуючим листувався в тій справі з іншими Комітетами в Европі й засягнув потрібних інформацій. Тепер можна з цілою певністю подати до відома загалу, що можна бути спокійним за те, що зложені в Америці на руки Комітету гроші будуть зужиті виключно на допомогу голодуючим на Великій Україні. Щодо цього, нема вже ніяких сумнівів. Так заявляє Комітет і так є.

Приймаючи те запевнення до відома, треба тепер усюди взятися негайно до діла. Вправді большевицька влада пробує ще далі заперечувати вісти про голод на Україні, але в те тепер ніхто вже не вірить. Вистарчить тільки прочитати ті листи, які приходять до американських Українців з Великої України і які тут подається до прилюдного відома, щоби знати, що на Україні далі нарід голодує і далі вимирає з голоду і нужди. Для нас найважніше те, що люди з України пишуть до нас і благають помочі. І ми ту поміч мусимо дати. І мусимо її зібрати між собою, а далі і між нашими братами з Підкарпатської України, як теж серед Придніпрянців, хочби вони не стояли навіть під національним оглядом з нами в однім ряді. Бо тут не йде про політику, а про ратунок людей на Україні від голодової смерти. Хто з цеї землі походить, той обовязаний зложити таку поміч.

Комітет уже повів відповідну акцію, а наш загал по місцевостях повинен піти йому назустріч. І повинен навіть з власної ініціятиви старатися всюди притягнути до цеї допомоги всіх уроджeнців з України, як теж Американців.

О. С.

ВНУТРІШНІЙ ХАОС І ЗОВНІШНІ „УСПІХИ"

Приїзд французького міністра заграничних справ до Варшави викликав сильний зріст почуття національної гордости в польських інтеліґентських кругах і певности себе. Таж то міністер тої самої Франції, яка хотіла зробити з Польщі свого сателіта, послушного й безвольного. Але ось двома посуненнями — пактом з СССР і пактом з Німеччиною, з гітлерівською Німеччиною — польська диплиьоматія доказала, що не потребує опікунів, що Польща сама — „велика держава", що вміє ходити сама. Франція побачила свої помилки і вислала Барту до Варшави...

Такий тон польської преси. Не входимо в те, скільки в такій оцінці перебільшення (воно певно є). Хочемо тут підкреслити тільки дві річі: **перша,** що з огляду на міжнародню констеляцію кокетування з Францією не є для Варшави ніякою дошкою, а **подруге,** всі ті міжнародні пакти й умови мало варті, коли в середині держави нема консолідації думки.

Щодо першого. Певно, що зближення до Франції не є чимсь, чим можна помітувати. Але Франція тепер не є геґемоном Европи. Німеччина явно робить політику наперекір її волі; наперекір її волі робить свою політику Італія. Сама Франція, роздирана внутрішною боротьбою, ступає в період горожанської війни, а як ця війна ослаблює силу держави навні — приклади 1919—1923 рр. у Німеччині, або пореволюційна горожанська війна в Росії. Зрештою ідея Польщі — створити бльок польсько-російсько-французький, щоб мирно споживати плоди версайського і ризького миру — ледви чи здійсниться: проти Версаю йде Рим і Берлін, проти Риги, і взагалі проти інтеґральности Росії, Анґлія, Японія і — чого не можна легковажити — Україна, повалена, скрівавлена, але не підбита... В таких обставинах ніякий Барту нічого не вдіє і не поможе.

А подруге, ми є свідками наступаючого розгардіяшу в політичній думці в Польщі. Ще донедавна — перед переворотом 1926 року — було в Польщі досить партій, які боролися між собою, але які формували цілість нації, формували її ідею. По 1926 р. партії розторощено. Лишилися тільки санація й ендеція. Правда, ще і ППС і консерва, але вони страшенно підупали і майже нічим себе не виявляли. Єдину активність (говорю тут про польські партії) виявляли: санація, себто правлячий табор, і ендеція, єдина опозиційна ґрупа з відважними людьми і виразною ідеольоґією та міцно зорґанізована. Тепер зачинають крушитись і розпорошуватись обидві ці ґрупи, найсильніші, що надавали тон політичному життю. В санації зявився Леґіон Млодих, орґанізація явно большевикофільська, яка виступає проти церкви, стоїть за „ународовйоний" большевизм, говорить про соціяльні реформи в совітськім дусі, одним словом: вносить нечуване баламуцтво в ряди санації, яка сама не знає, що з тою ґрупою робити.

А недавно ота міцна ендеція теж розкололася. З неї виступили молодші, так звані радикали. Це ґрупа явно антисемітська (ще більше ніж старі ендеки), яка взорується на Залізній Ґвардії в Румунії і хоче іти дальше туди, де бояться йти „підтатусялі" батьки.

А в результаті хаос: Леґіон Млодих бореться з санацією, ендецькі радикали — з старою ендецією, а помагають їм ріжні ППС, комуністи й інщі. В результаті дві ідеольоґії (хоч як не сформуловані), які надавали напрямок збірним зусиллям відламків народу — „табор Пілсудського" і Народова Демократія — властиво, як ідеольоґічні табори перестали існувати. Їх ідеї вже не є атракційними центрами, які тягнуть до себе нарід, чи його величезні відламки; їх програма перестала бути програмою їх прихильників. Останні зачинають напомацьки шукати нових центрів і попадають у хаос: у боротьбу з церквою, в кокетерію з Совітами і т. і.

Щоби робити ясну заграничну політику, Польща потребує ясної думки і косолідації внутрі. Ясні думки (санація і ендеція) перестають бути ясними. А консолідація уступає місце розгардіяшеви: умовому, ідейному й орґанізаційному.

Таке нині положення. Польща втратила віру в свою історичну місію на Сході, бо не чується на силі її виконати. А нової ідеї не знайшла. В таких обставинах ніякі успіхи заграничної політики нічого не поможуть. Тим менше успіхи вифантазувані.

ДОПОМОЖІМ ГОЛОДУЮЧИМ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

Комітет Допомоги Голодуючим на Україні при Союзі Українок відбув 10. травня надзвичайне засідання екзекутиви враз з почесними дорадниками в справі поширення допомогової акції голодним на Великій Україні.

На тих нарадах стверджено, що одержано низку листів, надісланих з Великої України, в яких благають нас ратунку від голодової смерти. Екзекутива зложила теж звіт, з якого виходить, що акція допомоги голодним на Україні не поступає в такій мірі, як цього вимагає потреба.

Супроти того рішено віднестися ще раз до нашого громадянства з прилюдним закликом до негайного орґанізування дальшої допомоги голодним на Україні.

Зокрема звертається Комітет до тих всіх осіб і орґанізацій, які вже заанґажовані в тій акції, щоб її посилили, бо катастрофа голоду жахлива. Треба ратувати, і то негайно, людей від смерти. І то принаймні ту частину, про яку маємо певні відомости, що голодує, від якої маємо письма у своїх руках. Щодо тих осіб, то вже нема ніякого сумніву про їхне нуждение положення. Ми вже знаємо, що вони згинуть, як не дістануть помочі. Отже їхне життя є в наших руках.

Тому саме мусимо тепер доложити якнайбільше зусиль, щоби хоч тих людей виратувати від смерти.

І тому кладемо цю пекучу справу нашому громадянству до серця в тій вірі, що воно відозветься на отой заклик негайними і щедрими жертвами.

За Комітет Допомоги:

Д-р Неоніля Пелехович,
голова.

Члени Комітету:
Павлина Авраменко,
Юлія Ярема,
Стефанія Абрагамовська,
Зіна Лисюк,
Емілія Кузів,
Марія Гребенецька,
Анна Зибликевич.

Гнат Крашанко.

ДВІ НЕВДЯЧНОСТИ.

(Історичне оповідання).

13)

— То справа Розворського безвиглядна; — замітив Нестор сумно. — Хоч би продав свою Розвору, то мабуть іще не мав би стільки, скільки не достає, щоби Туркови затулити пельку. Здирків або Височку годі продати, бо то не Розворського маєтки. То королівщина.

— Не журися! Турок спустить, скоро лише прийде вість що обі сторони вже порішили виміну, і що до виміни прийде також Розворський.

— Сумніваюся, чи до такої виміни прийде. А як прийде, то тоді окуп взагалі непотрібний.

— Я не сумніваюся, що виміни не буде. Та я подбаю, що така вість... не вість, а чутка прийде сюди. Турок змякне і возьме менший окуп. Коли покажеться, що чутка про окуп була фальшива, Розворський вже буде за горами. Маю для тебе пропуск на подвіря хати, де проживає Розворський і де тепер працює. Виправляє шкіри. Сей пропуск важний на один тиждень, що днини година.

— Вперед зложу у вас гроші.

Нестор передав Вірменинови пять тисяч дукатів. Від Вірменина дістав посвідку, що у нього є в депозиті пять тисяч дукатів на викупно з полону Петра Розворського, або до звороту цьому Розворському, чи його родині. З тою посвідкою Нестор пішов до хати, де жили невольники Турка, і де також були ріжні робітні. Побачив Розворського в куті на подвірю. Перед ним на колоді теляча шкіра, в руці ніж. Обшкребтував її з шерсти. До нього приступив наставник невільничої хати, потурчений Словак, і промовив по словацьки, показуючи на стоячого коло нього Нестора:

— Ось тут ваш краян. Приїхав до вас. Ласкавий наш пан дає вам цілий тиждень по годині денно відпочинку, щоби ви могли побалакати з вашим гостем.

По сих словах Словак відійшов. Розворський хвилю призирався Несторови і промовив:

— То справді Нестор! Я тебе ледви пізнав, ти так змінився. Та ти лише шкіра і кости!

— То ті рани зпід Височки так мені доїхали! — відповів Нестор. — Я довго хорував. Та тепер мені вже добре. Пусте, що я худий. Коби здоровля, то й сила буде! А сила і здоровля у мене є... У вас дома всі здорві. Зявився Куцала і розказав нам про вас, і мене зараз вислали з грішми. Я привіз пять тисяч дукатів. Вони тепер депоновані у вірменського купця. Кромі того маю для вас сто золотих золотом. Ось вам гроші і посвідка Вірменина.

Нестор поклав перед Розворським калитку з грішми і посвідку Вірменина. Розпочалася балачка. Щоби всесторонно використати ту першу годину, Нестор коротко розказав про те, що ділялося в Здиркові. Про свій і Розворської клопіт з Оленою не згадував. Також переповів розмову Вірменина з Турком про окуп.

— Я і пять тисяч, і тисячі, і сотки дукатів не дам! — сказав Розворський. — Досить намучили мене, та я дуже твердий горіх. До їх хліба я вже привик. З тої неволі я дуже багато скористав. Ось, і їх песьої мови навчився. Від біди я вже міг би бути драгоманом... Вийду відси без окупу! Я був би вже вийшов, та самому годі. Куцала якось дав собі раду. Мені потрібний помічник... Де твій кінь?

— У Вірменина.

— Купи ще одного. Купи доброго. Зараз нині. Тільки не у Вірменина. І так, щоби ніхто не знав, що то ти купив.

— Хочете втекти відси? — спитав Нестор тривожно. — Не робіть сего. Такі штучки вже не на ваш вік. Вони й не певні. Ніколи не можна знати, який буде їх кінець. Можете погіршити свою долю.

— Нині запізно балакати про се, бо моя година вже минає. Словак іде вигнати тебе. Як прийдеш завтра, то розкажу, що думаю зробити. Ось з тих грошей, що ти мені привіз, возьми назад стільки, скільки треба на купно коня. Тільки роби так, щоби до того, що станеться, не вміщати Вірменина.

— А що то може статися? — спитав Нестор.

— Вже запізно розказувати. Словак вже коло нас. Іди!

Нестор відійшов, сильно стурбований. Доміркувався, що Розворський хоче втекти. Потерпав, що такої штуки, як Куцала, не втне. Дуже легко може йому похозвнутися нога. Прикро давати Туркови такі великі гроші, та всеж таки лекше викупитися, як втекти. Втікаючи, можна не лиш волю назад втратити, а й життя. Надіявся відмовити Розворського від такого наміру. Всеж таки коня купив. Купив його в сусіднім селі, не кажучи, хто він. Купленого коня привів аж під вечір і задною фіртою ввійшов до занедбаного, бурянами зарослого саду Вірменина. Дома у Вірменина не сказав про се нікому.

— Скажу, як хто побачить, або почує коня, — погадав. — Пощо вже тепер казати, коли може цілком не треба буде?!

Коли Нестор знов прийшов до Розворського, сей посадив його коло себе, щоби можна було розмовляти шепотом, і спитав:

— Чи ти знаєш, як відси втік Куцала?

— Знаю, бо розказав нам, — відповів Нестор.

— Тут, кромі мене, по нинішній день ніхто не знає. Знають тільки те, що втік на вкраденім кони свого пана, бо тої ночи зі стайні пропав найліпший кінь. Ніхто не знає, що він втік з льохів, бо всі гадають, що його мабуть забули тої ночи загнати до льоху. Гадають, що сховався десь на подвірю, або в якій закутині хати. Не знаючи того, що він прокопав канал аж поза мур, і вийшовши на вулицю, накрив яму каменем і дерням, не докладно оглядали льох. Сей канал ще тепер є. Як ти маєш коня і мені приведеш його, то я зроблю так, як зробив Куцала.

(Далі буде).

ДЛЯ ЛЮБОЇ МАМЦІ

Чи рано встаю, чи ввечір лягаю,
То все Бога молю, прошу і благаю,
Щоби моя Мамця довгий вік прожила
За те, що так радо мене всього вчила.
Насамперед вчила мене, як ходити,
Потім гідним словом гарно говорити.
Навчила читати, навчила писати,
Гарні українські пісеньки співати.
Також не забула мені розказати
Про славних героїв, наших козаків;
Як вони завзято у бій поспішали
Здобувати волю для себе й братів.
За те, Мамцю Люба, що Ти мене вчила,
Щоб Ти в повнім щастю довгий вік прожила!

Марія Сарабун.

БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ПРЕСИ

„Вісті" з 8. квітня подають дуже замітну постанову харківського обкому КП(б)У, в якім між ін. говориться: „Районна преса сиґналізує про ряд фактів знищення колгоспних стінґазет куркульсько-петлюрівськими елементами, підкуркульниками та комуністами, що збюрократились і втратили партійне лице. У кулажинському колгоспі, Пирятинського району, викритий у стінґазеті підкуркульник С. Щипайло зірвав стінну ґазету і знищив її. У колгоспі ім. Калініна, Онопріївського району, син розкуркуленого, що судився раніше за зрив державних заходів, Юхим Довгопол, за допомогою своєї сестри знищив стінну ґазету, яка викрила його як клясового ворога, дезорґанізатора колгоспників і симулянта. Голова просянської сільради Купянського району, М. Самойлов, зірвав з стінної ґазети замітку, в якій викривалось його бездіяльність. Ґолова колгоспу ім. 8. березня, Козельщанського району, член партії Микитенко, пірвав стінну ґазету, в якій було відзначене незадовільне готування колгоспу до сівби, і загрожував селькорам розправою. Про подібні факти повідомляється також і в липоводолинській, чутівській, н.-водолазькій та інших райґазетах.

„Вважаючи, що ці факти свідчать про недостатню боротьбу орґанів прокуратури і суду, а також і редакцій ґазет проти затискувачів селькорівської критики — бюро обкому ухвалює: Запропонувати облпрокуророві тов. Брону (стопроцентовий Українець? УБ) перевірити по кожному із відзначених тут фактів, яких заходів вжили районні прокурори до покарання осіб, що знищили стінґазету. Якщо цих осіб не притягнено до відповідальности, або покарано недостатньо, негайно переглянути ухвали райпрокурорів або нарсудів і показовим порядком судиди зривачів стінґазет з усією суворістю революційного закону. Райпрокурорів і нарсудів, що не виступали на оборону сельробів, також притягнути до суворої відповідальности. Про вжиті заходи повідомити бюро обкому не пізніше 15. квітня 1934 р."

Про волю „революційних" судів згадувати не варто; цеж „буржуазний" забобон. Але потішаючим фактом є, що й призначених московським урядом прокурорів прилучено тепер до спільної лави українського населення, яке проводить геройську боротьбу проти московської окупації. Треба справді дивуватися відвазі українського селянства, що не зважаючи на московський терор, тримає в страху ґазетних аґентів ҐПУ, але треба також і запитати, чи багато робить українське громадянство поза межами СССР, щоб підтримати боротьбу України проти Московщини.

(УКБЮРО ЖЕНЕВА).

ВЕСНА

Весна! Ось пчілка вже бренить,
В зелень сповитий тихий гай;
Пташки щебечуть, чар кругом,
Журчить байдужно там ручай

Вже жайворонок, мов віщун,
Ген-ґен у хмарах десь дзвенить.
Іде плугатор, крає лан,
Ярмо здалека чуть — скрипить.

Панує тиша, лиш часом,
Мов регіт глуму лідіймесь:
Гей соб, цабе, гей-гей, воли!
Далеко полем понесесь.

Скрипить ярмо, леміш шумить...
Тужливий в нього рветься спів.
І захвилює грудь сильна,
На серце ляже страшний гнів.

І він чоло похилить вниз
Його пригнобить ця туга,
Зітхне: „О, Боже мій, весна!
Я раб, невільник, я слуга!..

„Защож в неволі рідний край?
Де слово правди те святе?
Колиж весна прийде до нас,
Щоб вийшло сонце золоте?"

М. Костишин.

МАДЯРСЬКИЙ РЕВІЗІОНІЗМ І УКРАЇНА.

(УП) Мадярська активність в ревізіоністичній ділянці міжнародньої політики дає багато до думання, спеціяльно нам, Українцям, бо тут розходиться і про нашу землю. Якось воно так виглядає, що саме в той час, як Німеччина виступила з ревізіоністичного бльоку, Мадярщина заняла її місце. Головну ролю в тій ревізіністичній мадярській кампанії відіграє бувший президент міністрів Мадярщини, Бетлен. Він їздить всюди з рефератами і доказує, що Мадярам сталась кривда, бо їм відібрали Тріянонським договором Закарпатську Україну.

Його ревізіоністичні побажання такі: звернення Мадярам всіх приграничних округів, що тепер під чужими державами, без плебісциту. Для Словаків і Рутенів (під цим розуміє Українців) обіцяє він автономію і то таку, щоб вони могли самі собою розпоряджати. Для Семигороду бажає самостійности з урівноправненням всіх там жиючих націй, щоб мати між Мадярщиною і Румунією барієру. В Банаті та в Бачці повинен відбутись плебісцит. Автономію для Словаків і Рутенців малиб забезпечити ріжні міжнародні інстанції (так якби вони мали силу це зробити!).

Він доказує, що така ревізіоністична програма далаб цілій Европі стабільність, якої їй бракує від часу Тріянонського договору.

В останніх часах чеська преса звернула увагу на те, що й Поляки також запряглись до ревізіоністичного мадярського воза і змінили напрям свойого ревізіонізму з західного на полудневий. Досі чеська преса не хотіла бачити того, що Поляки фінансують кацапський рух на Закарпатській Україні, а сьогодні вже бачить. Досі вона не добачувала, що словацькі самостійники жиють польським коштом, а нині то вже й у цьому напрямку зачинають прозрівати.

А чи не краще булоб проти цього забезпечитись, даючи Прикарпаттю обіцяну автономію і повиганяти звідти всяких московських зайдів?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Комунікат Комітету Допомоги Голодній Україні.

Дня 10. травня відбулися в домівці Соза Украйнок, 30 Іст 7-ма вулиця, наради, скликані Комітетом Допомоги голодуючим на Україні, що існує при Союзі Украйнок.

На наради зявилися члени Комітету і почесні члени: Александер Кошиць, д-р Л. Мишуга і п. Роман Придаткевич.

Наради відкрила голова комітету, д-р Неоніля Пелехович, складаючи короткий звіт з діяльности Комітету. Стверджено, що акція допомоги була ведена досі устною і писемною пропагандою, листами і в часописах, а далі збірками грошей пушками по церквах, концертах, вічах, а навіть домашних святах. Збірка та є в повнім руху і вже зачинають напливати жертви до Комітету так, що можна надіятися, що вже в короткім часі Комітет буде в спромозі вислати на Україну більшу допомогу голодуючим.

Комітет подав до відома одержані інформації в справі висилки допомоги на Україну. Зібрані на нарадах одноголосно одобрили цей плян і узнали його доцільним і під теперішню пору одиноко практичним, бо він дає гарантію, що допомога дійде там, де її найбільше треба.

Потім обговорено широко дальші пляни поширення допомогової акції, які Комітет буде старатися **перевести в життя**. До тих плянів **входить** між иншим і те, щоб до цеї допомогової акції притягнути наших братів із Підкарпаття та з Великої України.

За Комітет:

Д-р **Неоніля Пелехович**, голова;

Павлина Авраменко, секретарка нарад.

БРЕХНЯ Й ПРАВДА ПРО ВИСЛІД ЦЬОГОРІЧНИХ ЖНИВ У СОВІТАХ

(УП) Під повищим заголовком приносить Пресова Служба „Антикомінтерн" в Берліні розвідку, яка дає у висновках відповідь на важливе питання, чи існує в Совітах дальше загроза голоду. На підставі самих совітських жерел аналізується тут вповні о-ново у поодиноких розділах перебіг сільсько-господарського продукційного року 1932/33 від осінної управи аж до закінчення жнив. Розвідка унаглядною насамперед, як проводилась осінна управа в 1932 році, які труднощі були до поборення і в якій мірі вони могли бути поборені. Вказано, що в першій мірі катастрофальне скорочення кількости худоби, невдача механізації сільского господарства, брак збіжа на засіви і саботажі селянства викликали важку, непереможну сільськогосподарську крізу, яка підчас осінної управи вийшла цілком ясно на верх.

Докладний розгляд перебігу управи виказує, що в осени 1932 р. в приписаному часі можливим було управити тільки 25.2 міліона гектарів, це є 60.1% первісного пляну, супроти 28.3 міл. гектарів в 1931 р. При цьому конечно особливо узглянити погане приготовлення для управи й засіву. Поверховне орання, невичищення зі стерні, захабаження піль і звідси сіяння на стерні і на захабаженій ріллі, засів зменшених скількостей засівного збіжа і т. п.

Некорисне проведення осінної управи, якої вислідів не міг совітський уряд переочити на початку 1933 року, спонукало його поставити сільсько-господарську проблему на першому пляні в своїх акціях. Те, що частина управної поверхні не зійшла й вимерзла, було для нього знаком осторогі. Тому Центральний Комітет Комуністичної Партії вважав себе примушеним примінити низку спеціяльних заряджень для приготовлення весняної управи 1933 року. Головною ціхою заряджень було приміненя терору; передовсім розширено закон зі 7. 8. 1932 (кара смерти, при злагіднюючих обставинах 10 літ тюрми і конфіската всього майна) теж на схиблення підчас сільсько-господарської роботи. Цим робом хотілось зломати саботаж селянства в перебігу весняної управи і змусити його до підвищення вислідів праці. Коли напр. доказано селянинові, що він нарочно не придержався ріжних аграрнотехнічних заряджень, коли він украв засівне збіже чи поживу, призначену для худоби, і зужив на власне виживлення, то його потягалось на основі цього закона до відповідальности. Але цей терор не зміг усунути пітомих совітському сільському господарству і зумовлених комуністичною господарською системою труднощів.

Дуже пригожа весна 1933 року, яка в порівнанні з 1931 і 1932 рр. прийшла два до три тижні скорше, змогла бути використана тільки в малій частині. В приписаних реченцях, які на весну 1933 мусіли бути безумовно додержані, не зміг совітський уряд подужати пляну весняної управи. В цьому реченці управлено в 1933 році тільки 74.3 міл. гектарів, це є 78.1% пляну, супроти 68.9 міл. гектарів в 1932 році; перевищення тільки 5.4 міл. гектарів треба вважати за дуже незначне. Теж підчас весняної управи відмовили послуху трактори, що часто псувались і підчас праці змогли доконати тільки частину визначеної норми праці, що спричинило зменшення і так невистарчаючої тяглової сили. Невідповідне проведення управної праці і передовсім брак збіжа на засів спричинили вище наведену неможність проведення пляну управи.

Розвідка розглядає дальше перебіг жнив і підкерслює головно труднощі й причини, які зумовили проволоку в праціц і страти жнив.

До 20. 8. 1933 скошено тільки 62.1 міл. гектарів, або 74.4% зернової площі жнив, хоча в цьому часі скінчивсь реченець косовиці для переважаючої частини піль. З цеї скошеної поверхні зложено в копи збіжа і звезено тільки на 23.9 міл. гектарів. До 1. 9. 1933 скошено поверхню 70.3 міл. гектарів, або 83.8%, а з цеї поверхні тільки на 34.3 міл. гектарів зложено збіжа в копи і звезено.

Після вчасної весни мусіла наступити нормально і рання осінна негода, що дійсно сталось. На весну запізно засіяне збіже не мало часу дозріти. Нескошене в свойому часі збіже перезріло, зерно опало або зросло на пні. Скошене, а не зложене й не звезене збіже було віддане на поталу дощу, а навіть снігу і зогнило і т. п. Цим робом повстали величезні страти жнив, які не устають в совітському сколективізованому сільському господарстві.

Остання частина розвідки вказує, що поданий большевиками в 1933 р. рекордовий збір жнив, 89.65 міл. тон, не представляє фактичного видатку збіжа, тільки теоретичний, вільно сконструований видаток — такий, який повинен бути. Навіть у виводах керівника статистичного уряду совітів кажеться, що під 89.65 міл. тон не треба розуміти продукції збіжа, а оцінку жнив. Розвідка оцінює продукцію збіжа в 1933 р. на основі совітських жерел на 55—60 міліонів тон. Зладжений на основі цеї оцінки збіжевий біланс вказує, що харчева ситуація теж в 1933/34 р. мусить бути дуже напружена. Совітський уряд провів у 1933 р. хлібозаготівлю ще більш безоглядно, ніж в 1932 р. Йому вдалося забезпечити виживлення міст на звичайному рівні. Зате селянство не вижиє до наступних жнив з оставлених в краю запасів збіжа. Міському населенню стоїть до розпорядимости 10 міліонів тон або около 2.4 сотнарів на голову, а сільському населенню 18.3 міл. тон або 1.6 сотнарів на голову. За нормальну скількість збіжа на голову треба приняти приблизно 2.5 сотнарів.

Тим робом є очевидним, що харчева ситуація міського населення є до певної міри запевнена, тоді, коли селянство теж в 1933 /34 рр. є видане на поталу **голодової нужди**.

———:———

Мусій Степанчук.

„ГЕЙ, ТАМ НА ГОРІ СІЧ ІДЕ!"

(Присвята д-рови К. Трильовському, Січовому Батькови, в 70. роковини Його життя).

Крізь темряву по узгілях гір Карпатів
Ясне сонце над хатками усміхнулось;
Гуцул і Бойко вийшли раненько з хати,
Бо кругом них новим вітром подихнуло.

І підніс угору очі син Підгіря,
Чує: пісня грімка сурмить за горою…
Він здригнувся, пробудився, мов з похмілля:
Журба зникла, гордо стряс він головою.

Бачить: що це? Мріють ленти малинові,
Топірці, як ліс до сонця заблестіли;
Повівають синьо-жовтії прапори
Над рядами, що покутські шляхи вкрили.

А там несеться команда: „Вправо! Вліво!"
В такт один нове козацтво виступає
І в усіх огнем палають очі смілі;
Це мужик наш з себе грязь стару стрясає.

В селах рух… Кудиж зібралась молодь жвава?
І кудиж це так ступають смілі кадри?
„Схаменіться! Тут австрійсько-польське право!
Хлоп до ціпа, коси й плуга, не паради!"

Не поможуть острі накази жандармів,
Ні староства заборонна правна сила:
Пісня заграла в наших селах не надармо!
Зрозуміли всі клич **батенька Кирила…**

Духа волі не зупинить сила вража!
Він зірвався до життя і до свободи.
Бо борня за життя й правду — право Боже;
Хто не бореться, той раб буде й колода.

Поза Сян та поза гори в Закарпаття,
В Буковині, по Покутті й по Поділлі —
Всюди в селах коші Січей, дух завзяття,
Всюди хлопці і дівчата: живі, смілі.

А як гукнув клич: „В бій, хлопці, з ворогами!"
Блисли кріси, стала зразу збройна сила;
Стало хлопців вже готових тисячами,
Бо у бій їх гріли всіх слова Кирила.

Хтож це Львів бере у Першім Листопаді?
Наш Вітовський, Січовик Станиславова!
Хтож це в Київ вдерсь з Стрільцями по переді?
Це Гуцульська Січовая сотня жвава!

І де тільки кров Стрілецькая пролилась,
Кров геройська Січовая за Вкраїну,
Всюди Він був із Стрільцями: **дух Кирила**,
Що дав зброю Січам в слушную годину.

**
*

Днесь поникло все узгіря головами:
Стоять сумно збоча рідних гір Карпатів,
Але дух Січовий всюди жиє з нами…
Вийде ще Січовик в поле погуляти!

Доки в нас Січовий марш іще лунає,
Не затихне в нас клич батька Січового…
А як сурма Січовая знов заграє,
У рядах тоді не бракне вже нікого.

Не смутисяж, Батьку Січей, **наш Кириле!**
Час той близько! Зійде Гуцул з Верховини!
Станугь усі Вкраїнці проти насили,
Будуть вільні Твої діти України!

УКРАЇНСЬКИЙ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ

Під прапором Червоно Хреста
До праці мозольної
І до щасливого кінця,
Боротьби визвольної,
У бій, жінки, ідіть
Нарівні з мужчинами,
Свободу тим несіть,
Що гинуть під катами.

Е. Жуковський.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Дня 9 квітня помер у шпиталі **Панько Карпяк**, член Бр. св. Василя, від. 339 У. Н Союза Похорон відбувся 12 квітня при великім здвизі народу. Покійного попрощав зворушливими словами о. **А. Пик**.

Покійний походив зі села Танява, повіт Долина, Західня Україна.

До Америки прибув в 1913 р., а до У. Н. Союза вступив 1926 р. Зійшов зі світа в силі віку, проживши всього 44 роки. Полишив по собі загальний смуток, бо був добрим чоловіком і свідомим Українцем, котрий поратував нераз другого й памятав завжди і за народню справу. Вдова Агафія і сини, Іван, Василь і Петро, щиро дякують усім тим, що віддали Покійному останню прислугу.

В. Й. П.

———o———

СЕЙНТ КЛЕР, ПА.

Дня 9 травня поховано дяко-учителя **Антона Старовецького**, члена 9 від. У. Н. Союза. Покійний згинув у страшних муках, трагічною смертю, **вбитий** залізничою машиною.

Був щирим Українцем і загально любленим. Знав добре майнерську біду, бо довший час сам працював у майнах. На гробі попрощав Покійного гр. А. Прус. Серце рвалося глядіти на бідну вдову, що осталася з шестеро діточками. На похорон прибуло багато знакомих Покійного, навіть і з далеких сторін, як от з Алентави, Па. Всім було важко погодитися тим, що отсе відійшов від нас щирий народній робітник. Не забудуть Його ніколи ті, котрих він учив, а діти любили Покійного.

Т. Тренич.

Д-р Г. Г. Скегар,
Шікаго, Ілл.

РІЖНІ ДИВА НА СВІТІ

(Вибрано з наукових записок та спостережень).

На нашій землі стрічаємося з ріжними дивами природи, які немало зацікавлять думаючу людину. Я зібрав такі цікаві річи в одну статтю, щоби читач мав їх під руками врази потреби.

Коли говоримо про щось глибоке, то знайдено місце коло Филипинських островів, якого глибина виносить 35 стіп (поверх 6 миль). Зновуж гора Еверест є 29 тисяч стіп висока (5 і три четвертих милі). Ріка Ніль є довга 3,670 миль, однак ріка Мізуре, яка вливається в ріку Місісіпі, є довга разом з нею 4,220 миль.

Поміж річами, зробленими людською рукою, які є тепер подивом цілого світа, є „Емпайр Стейт Білдінг", у Ню Йорку. Найбільший пароход є „Нормандії", побудований у Франції і є 1,000 стіп довгий, а найменший є в Лондоні, довгий одну стопу. Англійський механік Біл зробив електричну машину один цаль довгу, яку легко можна пересунути через звичайний перстень, а арматура цеї машини робила 12 тисяч оборотів на мінуту.

Найбільший фотографічний апарат, який важить 6 тисяч фунтів, знаходиться в геольогічнім департаменті у Вашингтоні. Можна ним взяти знимку від чотирох цалів до 4 стіп велику. Найбільшу біблію на світі надрукував Луїс Вайнай в Лос Анджелес, яка важить 1,094 фунтів і має 8,048 сторін, а як отворити її, то ширина виносить 8 стіп і 2 цалі, а є 43 цалі висока. В контрасті до цього є в бібліотеці в Клівленді книжочка 5/16 квадратового цаля, а 1/8 цаля груба, в якій є надрукована ціла книжка поезій Рубіят Омага Кайям (Rubaiyat-Omar Khayyam), а читати її треба при помочі мікроскопа.

Найбільшим живучим сотворінням на світі є кит (whale) а найменшим є мікроб інфлюенції, якого навіть крізь найбільший мікроскоп не можна побачити. Найбільшим чоловіком був Ірляндець О'Браєн, який був 7 стіп і сім цалів високий, але минулого року знайдено молодого хлопця, літ 15, в Елджин, Ілл., на імя Роберт Вадлов, котрий вже тепер є високий 7 стіп і 8½ цаля і ще росте. Найменше звірятко, яке належить до ссавців, жиє в Европі, подібне до миші і є два цалі довге.

Найтяжчий чоловік був у Каліфорнії і важив аж 787 фунтів, а в Англії Данило Ламберт важив 739 фунтів.

До таких, що мали найбільше дітей, належить Німець, який був батьком 87 дітей. Росіянин Андрій Юкоф мав 54 дітей, а д-р Марія Австін мала 44 дітей (13 пар близнюків і 6 разів по трое).

Але таке порівнання величности геть бліде, коли перечитати твердження Джіна, що небесні планети є такі великі, що як світло летить 186 тисяч миль на секунду, або 6 триліонів миль на рік, то світлу треба бігти сто тисяч років, щоби перебігти цю тяжку мраковину, яка є віддалена від нашої землі 300 міліонів „світляних років", а це значить, що від нас ця мраковина є віддалена 1 секстіліон 800 квінтіліонів миль. До мірення небесного простору вживають учені одиниці, званої „парсек" (один парсек рівнається трошки більше як пром світляним рокам — або 20 триліонам миль), а астрономічні віддалі небесного простору сягають до міліонів цих парсеків.

Найменша одиниця мірення хвиль світла називається „Анстронг юнит". Така міра виносить одну десять-біліонову часть метра, або одну трисотну часть міліона цаля. Наш нігть на пальці має сто міліонів юнитів Анстронга в ширині.

Скорість бігу на дальшу віддаль також є в науці великим дивом. В однім атомі водня електрони роблять шість міліонів біліонів оборотів на одну секунду. Це така неймовірна скорість, що пересічний чоловік не може собі цього уявити. Але я візьму тепер скорість, яку легко людині зрозуміти. От приміром в Англії є особовий потяг „Челтенгем", який іде 72 миль на годину. Німецький потяг іде 90 миль на годину. Кінематографічний апарат бере 100 тисяч образців на секунду. В бігу чоловік найшвидше біжить 23 милі на годину, кінь 40 миль, хорт і чита 60 миль.

Найкоротший час, зміряний проф. Тайдманом, є дві біліонові частини секунди. Найдовшого часу треба, щоби радіоактивні субстанції перемінилися в олово. Цей процес бере 50 міліонів біліонів літ, а обчислення зробив д-р Садді з оксфордського університету.

Найточніший інструмент до мірення часу є в Туксідо Парк, Ню Йорк, в А. Луміс. Цей інструмент є точніший від бігу нашої землі, бо нераз замірковував він учві частини серунди за один день часу. Годинник, що найдовше служить, є в Роен, Франція, який побудовано в 1398 році.

Найстарша річ на світі є один мінерал, знайдений у Росії, який, за обчисленнями проф. Садді, має 1 біліон 852 міліони літ. Але ще цей мінерал знайдено в камені, то обчислено, що цей камінь має 3 біліони років. В Каліфорнії є червоні дерева, які мають 5 тисяч літ. Найстарший чоловік є Китаєць Лі Чанг Вон, бо має 254 роки, а один Турок має тепер 157 років. Найстарший Швед був Якобсен і мав 146 літ і 11 місяців, а в Ірляндії Катерина Плянкет мала 111 літ, як померла. Черепаха жиє 200 літ, короп (риба) 150 літ, орел 120 літ, слон 70 літ, папуга 100 літ, хрущ 37 літ, а бакциль (в затканій фляшечці) 26 літ. З таких звірят, що продовжують свій рід та ніколи не змінялися, є лінгюла і кранія, які вже жиють незмінно 600 міліонів літ, а мох і прозоводи живуть один і пів біліона літ. Наш кухонний тарган (какроч) є такимсамим й 250 міліонів літ. Найстарший предок чоловіка жив перед 60 міліонами літ.

Найтяжчою матерією за землі є осмій. Цей метал є 22 рази тяжчий від води, а два рази від олова. Найлекшою річю є водний газ.

Найсильнішою річю на землі є певного роду сталь, з якої виробляють струни до пяна. Найтвердшою річю є діямант, бо ріже всі матерії, а його не вріже ніщо.

Найгорячішим днем був день 13 вересня 1922 р. в Азізія, Африка, коли термометер зареєстрував 136.4 ступня Фаренгайта. Залізо топиться при 1,600—1,800 ступнях, а тангстон топиться аж при 6,200 ступнях (тому з нього виробляють чорні дротики в електричних лямках). Сонце при краю має 11 тисяч ступнів тепла, а в самій середині 20 міліонів ступнів.

Вчені погоджуються, що „абсолютне зеро" дістається при 459.4 ступнях пониже зера Фаренгайта. В університеті Лайден, в Голяндії, проф. де Гаяс, Вірсма і Крамерс досягнули в ляборагорії 459.2 ступнів (майже абсолютне зеро).

Найголосніший гомін (sound) був у 1883 році, коли вибух був вулькан Кракатоа, а чути його було 3 тисячі миль далеко. Найголосніша банда з 1,000 музикантів була в Лондоні в 1860 р. Найтихший голос є в хробаках, які жиють в овочах. Їх гомону людським ухом не можна почути, а треба вжити електричного приладу, що побільшає гомін на сотки або тисячі разів.

До найсолодших річей належить субстанція perillaldehyde-alpha-anti-aldoxime, яка є 2,000 разів солодша від цукру. А до найбільше гірких річей належить алькальойд стрихніна, так, що коли кинути таку маленьку порошинку до склянки води, то навіть хемічна аналіза цього не спостереже, але наш смак скаже нам, що вода є гірка.

Найбільше запашна річ на землі є штучна субстанція під назвою (йонон) і є 100 разів більше запашна ніж цитрина, а 5,000 разів від йодоформу.

З поживи є найліпшим для нашого тіла смалець, опісля лій, масло, оріхи, цукор і білий хліб. Повинца поживa дає нашому тілу тепло в кальоріях, від 4,000 (смалець), аж до 1,200 (хліб). Але щодо вітамінів, то найліпшою поживою для людини є яйця, молоко й овочі.

Найгірший біль, це біль зубів. Потім приходить трайгемінал, невральгія, біль серця і біль голови.

ПЛЯНИ НОВОЇ ДОПОМОГОВОЇ АКЦІЇ.

На місце розвязаної адміністрації громадських робіт федеральний уряд уплянував нову допомогову акцію з ось якими точками:

Основна думка нового пляну є передання цілої допомогової акції місцевим урядам в надії, що кожний стейт, місто чи громада буде краще заниматись не тільки допомогою, але і старатись про працю для безробітних. Відповідно до того пляну діяльність федерального уряду буде ограничатись на доставу частини потрібного фонду з суми пятьсот міліонів долярів, призначених на ту ціль. Однак, щоби дістати свою частину фондів, кожна громада мусить відповідати вимогам федерального допомогового адміністратора, себто доказувати, що робить все можливе в тому напрямку.

Федеральні фонди будуть призначувані на допомогу віддільним та ясно визначеним ґрупам, як слідує:

Перша ґрупа, це убогі родини у хліборобських округах, котрих плян допомоги спирається виразно на відбудові з ціллю повести їх на дорогу вдержуватися власними силами. Деякі способи для осягнення цілей будуть включати будову чи перебудову фармерських забудовань; постачу зерна на засів та живого інвентаря; створення нагод для заробітків потребуючим готівки на околичних публичних роботах, як при будові чи направі шляхів або ріжних праць у державних парках та лісах.

Зубожілі родини становлять другу ґрупу. Та ніхто докладно не знає, вкільки таких родин є, — триста тисяч, чи може два рази стільки. Багато з них осталися без засобів до життя через перенос індустрії, в котрій вони колись працювали. Інші потерпіли через поступ техніки, де машини заступили людей. Більшість точок пляну описує способи, як поставити населення на „власні ноги". Розвязка питання звичайно вимагає перенесення ґруп на добру землю, де кожна родина знайде відповідну змогу творити своє родинне життя. Для них необхідним є доступ до промислу для заробітків на самовдержання. Осібна федеральна встанова буде відгравати визначну ролю в тій справі, але місцеві бюра повинні давати ініціятиву та вести провід у виконанні плянів.

Третя і найтяжча сторона цілої програми, це безробіття та допомога міському населенню. Всяка поміч є тільки тимчасова, тому, що саме питання зависить від уздоровлення індустрії. Федеральний уряд признає, що публичні роботи не вистарчають. Від часу створення федеральної адміністрації негайної допомоги до кінця 1933 року, видано $790,000,000 на роботи в ціли допомоги безробітним, з чого користали три і пів міліона родин місячно. Це була тільки боротьба з голодом, але ніхто не сказав, що ця поміч була достаточна. Тепер федеральний уряд занехав ту діяльність, бо вірить, що треба приняти інші способи, котрі відповідали би вимогам міського безробітного населення.

В кождім випадку, для всіх ґруп, треба конче піддержувати місцеву ініціятиву для поставлення людей на власні сили. Діяльність мусить відповідати місцевим потребам, оплачувана власними засобами та доповнювана федеральними фондами. Головна ціль є та, щоби примістити міліони безробітних при промисловій праці та здержати повторення безрадности безробітних соціяльним законом. Обезпечення на випадок безробіття це один з проектів над котрим тепер ведеться багато дискусій в конґресі та в декотрих стейтових законодавствах як один зі способів заради тому лиху.

Коротко кажучи, новий плян допомоги безробітним передає справу стейтам, містам та громадам. Однак федеральний уряд буде дальше покривати частину коштів таких допомог. Кромі того плянують виробити ясну думку про створення для осібних безробітних ґруп підставу до самопевности вдержування, оперту на власних силах.

ФЛІС.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, член і секретар тов. Згода, від. 20. У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $35, котрі стали мені великою помічю у моїм тяжкім положенню. Кличу тих всіх Українців, котрі ще не належать до нашої орґанізації, щоби негайно вступали і вписували свої діти, бо тільки своя рідна українська орґанізація поможе нам в біді.

Іван Крупка,
Гемтремк, Міш.

ВЕЛИКИЙ БУРЖУЙ СТАЛІН

У звязку з комуністичною аґітацією серед французьких службовців зприводу знижки платень приносить „Еко де Парі" такий образець:

„В теперішніх часах є кільканадцять тузинів тисячок державних службовців, які мріють лише про комунізм, бо держава терпить на грошеву скруту, тому знижує їм платні.

— В СРСР — горлають вони — не стерпіли би, щоби одні жили в достатках, коли інші дістають знижені платні.

Тим слабо поінформованим критикам раджу прочитати вісти, які подав для „Сондей Експресу" тов. Кирило Какабадзе, член ленінградського комітету комуністичної партії, бувший заступник президента совітської грузинської републики та член центрального виконавчого комітету Грузії. Тов. Кирило Какабадзе, все одушевлений комуніст, двацять літ був усе приятелем Сталіна в боротьбі. Та вкінці Сталін засудив його на смерть за те, що сказав, що нарід умирає з голоду. Какабадзе вдалося втекти.

Неприємно бути засудженим на смерть, тому можна добачувати й частину огірчення в його статтях. Всеж подробиці, що їх подає про життя в СРСР, через те не є менше цікаві. Він каже:

„Світ поза СРСР вірить, що голова СРСР жиє звичайним життям, як ялося голові комунізму. Нічого подібного. Сталін жиє таким життям, яке коштує його країну стільки, що життя бувшого російського царя.

„У Кремлі жиє в просторих теремах царя Івана Грозного. Ніколи не хвилюється величезними видатками. Видатки на його життя коштують менше-більше 250 міліонів франків на рік.

„Сталін має, годину дороги від Кремля, посілість Зубаловку, більше як десять тисяч гектарів, відки програв усіх селян. Другу посілість має в Грузії, біля Красної Ґорки.

„Відколи померла Сталінова жінка, червоний диктатор тримає собі гарних молодих жінок.

„Коли їде до Зубаловки, то розкішним автом „Лінколн" або „Ролс-Ройс". Їздить звичайно нічю, попереду його авта та позаду авта їдуть по два автомобілі з проекторами, так, що його авто остається в пітьмі.

„Поводиться із своїми безпосередніми співробітниками як із наймитами..."

Вкінці „Еко де Парі" додає від себе:

Думаємо, що повищі приміри говорять багато. Та вони говорять іще більше, коли знаємо, що большевики карають смертю селянина, який на своїй ниві збирає колоски збіжа, щоби з дітьми не вмерти з голоду.

Колись Клемансо сказав: „Комунізм для декого виглядає дуже гарно! Та хто тоді житиме в Елізейській палаті?"

Можна тепер відповісти на Клємансову замітку:

„Жив би там Сталін і йому подібні".

ДОПОМОЖІМ БРАТТЯМ НА ПІДКАРПАТТЮ.

(Голос села).

До Хвальної редакції „Свободи", У. Н. Союза та наших Братів Українців у Злучених Державах.

Виділ читальні „Просвіти" в Білках постановив вибудувати в Білках, в окрузі іршовськім на Підкарпатській Україні, між найбільш закацапщеним народом, свій Український Народній Дім, який був би ясною зорею на цілу нашу округу.

Землю під ту народню твердиню вже маємо. І маємо теж зібраних 10,000 кч., але бракує нам ще других 10,000 кч., щоби можна розпочати будову. І тої суми не можемо ніяк між собою зібрати, бо всім відомо, яка в нас нужда. Тому годі вимагати тут від нашого народу щось більше від праці.

Ми добре знаємо, що Ви за океаном добре розумієте вагу такого Українського Народнього Дому. І тому не хочемо більше про це писати. Ми тільки просимо наших Братів і Сестер, щоби допомогли нам в імя української ідеї збудувати нову твердиню українства й патріотизму.

За Виділ Читальні:
Петро Дірей, голова,
Іван Ігнатко, секретар.

НЕОБАЧНИМ

І свитає і смеркає,
День за днем минає,
Час, мов вода, пливе в море,
Пливе, не вертає.

Ох, як скоро пливе час той,
А з ним пливуть люди.
І хто з нас збагнути може,
Який кінець буде?

Тут приказка нам послужить,
Ось і пригадаю:
„Як хто жиє, так допливе
Життя свого краю".

І цей, що любов у серці
До ближніх плекає,
Він на шлях життя свойого
Пильно уважає.

А цей, що у нього серце
В камінь переходить,
Самолюбство і ненависть
Блудом його водить.

Бродить він і не зважає
На шлях під ногою,
Що ось-ось вир, в який впаде
Коміть головою.

Хай це слово нам застрягне
В память, в осторогу,
Щоб звернули ми з блудної
На праву дорогу.

Йосиф Буката.

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

(108).

Княжна Джанцара ще вагалася. „Я думаю, що ти можеш сподіватися приязного приняття на дворі Адендрагкіса", заявив Комодофльоренсаль. Джанцара виглядала вже переконана. По довгім часі її вояк вернувся з антильопами. Він самий був вкритий кровю.

„Я мусів за них битися", сказав вояк. Він приніс теж зброю для Зоантрогаґа. Вони вcіли скоро на антильопи. „Вони скоро будуть нам на пятах", пояснив вояк, котрий називався Оратарк, „і будуть старатися зайти нас з коридора короля. Тому нам треба вийти котримось іншим коридором".

„Наша одинока надія, що вони дадуться нам здурити", говорив Зоантрогаґо. „Вийдім коридором вояків", піддала Джанцара. „Іди перший з княжною", Зоантрогаґо приказав Оратаркови. „Може вартівники її пропустять з усею її дружиною".

Всі завинулися в плащі вояків, а Оратарк виїхав наперед. Ще ніколи не хотіли вони гнати вперед так, що було сили в їх антильопах, але мусіли держатися повільної їзди. Вони були майже при виході, коли їх доглянула погоня, котра якраз входила на коридор.

ПОЛІТИКА З ТИЖНЯ

У большевії чуда що днини:
Цілі села депортують в Сибір
Людину стріляють як пса,
Не віриш — поїдь і змір.

Голод і холод. Люди споминають
Часи минулі за царя Миколи,
Комуністів щиро проклинають,
Ходять босі, голодні і голі.

* * *

Польща собі душить Україну
Як той вулькан землю покриває,
А там кипить, клекоче нестримно,
Везувія вибух дозріває.

І прийде час і сила надземна
Тисячгромом вибухне під хмари,
І пропаде ця праця даремна,
„Знищить хамуф" — варшавські химери.

* * *

Світові політики щиро
В Лізі Націй працюють, аж прініють,
Щоб добитись світового мира,
А Японці Хінцям пяти гріють.

А в Парижі Французи літають,
Бо „Сем" кричить: „Давай, давай злота!"
А Французи просять, що не мають,
І віддати відпала охота.

Бо віддати — хто цього не знає —
Це з нас кождий добре розуміє
Так і Француз „нема!" все горлає,
Зате Німець іншу пісню піє.

Німець каже, що Франція має
Половину злота світового,
Лиш на зброю „дітям" позичає,
Але що там світови до того.

* * *

В Америці вакації славні!
Вже три роки люди так святкують,
Споминають собі часи давні
І по хатах з безділля нудьгують.

Вже пропала слава Вуйка Сема
В Америці неба може вже й не буде,
В обіцяний рай нікого не тягне
Більш з Европи — диво, диво, люди!

Може й нам прийдеться збирати манатки
І лишати радія, машини,
І вертатись в соломяні хатки
До рідної Неньки України.

Дм. Захарчук.